

หอการค้าไทย
THE THAI CHAMBER OF COMMERCE
สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
BOARD OF TRADE OF THAILAND

เศรษฐกิจหมุนเวียน...ที่ “ธุรกิจเล็ก ๆ ก็ทำได้”

บทเรียนจากบริษัทขนาดใหญ่ เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการขนาดเล็ก

สแกน QR CODE
เพื่อรับชมวิดีโอ

ชุด 3: จัดการ “น้ำ” ลดต้นทุนธุรกิจ

บทเรียน 3-3: “Reuse” & “Recycle”

ใช้น้ำซ้ำ บำบัดน้ำเสีย คุ้มเกินคาด

จาก การบริหารจัดการน้ำ ของกลุ่มธุรกิจ TCP

น้ำใช้แล้ว หรือ น้ำเสีย ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรม เป็นสาเหตุหนึ่งของมลพิษทางน้ำและความปนเปื้อนบนผืนดิน นับเป็นภาระสำคัญอันดับต้น ๆ ที่ธุรกิจจะต้องจัดการทั้งในเชิงกฎหมายและความรับผิดชอบต่อชุมชน หากโรงงานสามารถบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพด้วยการนำมาใช้ซ้ำ (Reuse) หรือ นำกลับมาใช้ใหม่หลังผ่านกระบวนการบำบัด (Recycle) ตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน จะช่วยให้สถานประกอบการสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำได้อย่างคุ้มค่า และช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่อชุมชน

ความท้าทายสำหรับผู้ประกอบการ

ตอบโจทย์ปัญหา

กรณีตัวอย่าง การใช้ทรัพยากรน้ำอย่างคุ้มค่าของกลุ่มธุรกิจ TCP ผู้ผลิตและผู้จัดการจำหน่ายเครื่องดื่มภายใต้แบรนด์กระทิงแดง และอื่น ๆ มานาน 68 ปี มุ่งบริหารจัดการน้ำในทุกขั้นตอนการผลิตตามแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยให้ความสำคัญเพิ่มเติมกับหลัก R เพื่อจัดการใน 2 ส่วนคือ **การนำน้ำที่ใช้แล้วแต่ยังมีคุณภาพในระดับที่นำไปใช้ซ้ำในกิจกรรมอื่นที่เหมาะสมได้ "Reuse" และ การหมุนเวียนน้ำด้วยระบบการบำบัดแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ "Recycle"**

ในอุตสาหกรรมการผลิตเครื่องดื่ม รวมถึงธุรกิจอื่น ๆ ที่ต้องใช้น้ำเป็นปัจจัยป้อนสำคัญ **จะมีน้ำเสียเกิดขึ้นจากขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการผลิตเป็นปริมาณมาก น้ำเสียเหล่านี้มีคุณสมบัติและระดับคุณภาพที่แตกต่างกันออกไป** ถ้าไม่ได้รับการจัดการที่เหมาะสม ก็ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองทรัพยากร เป็นภาระด้านต้นทุน เนื่องจากต้องใช้น้ำใหม่ตลอดเวลา ขณะเดียวกันก็อาจเป็นต้นเหตุของผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหากถูกปล่อยสู่พื้นที่สาธารณะโดยไม่ผ่านการบำบัดอย่างถูกวิธี

คุณอภิชาติ บุณเรืองถาวร
ผู้อำนวยการฝ่ายวิศวกรรมซ่อมบำรุง
กลุ่มธุรกิจ TCP

คุณศุภวัฒน์ สุขหมุน
ผู้จัดการแผนกสาธารณสุขการอาวุโส
กลุ่มธุรกิจ TCP

“การทำให้น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิตกลับมาใช้ซ้ำมีคุณภาพดีเหมือนเดิม หรือดีขึ้นด้วยการผ่านการบำบัด แล้วนำมาใช้อีก หรือ Recycle เป็นเรื่องสำคัญที่ผู้ประกอบการจะต้องหาว่า ในการทำธุรกิจขั้นตอนใดมีน้ำที่สามารถนำมาผ่านกระบวนการปรับปรุงได้ ในกรณี TCP เป็นโรงงานผลิตเครื่องดื่ม จะมีน้ำเสียจากกระบวนการผลิต เราจัดส่งน้ำไปที่กระบวนการบำบัดน้ำเสีย เมื่อน้ำคุณภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ที่เหมาะสมได้ เช่น รดน้ำต้นไม้ นี่เป็นการลดการใช้น้ำเพื่อความยั่งยืน”

“เมื่อนำน้ำดิบมาผลิตเป็นน้ำประปาด้วยเครื่องกรองน้ำแล้วจะนำไปผลิตเป็นน้ำดี RO เพื่อเอาไปใช้ในกระบวนการผลิตสินค้า โดยจะได้ปริมาณน้ำดีราว 75-80 เปอร์เซ็นต์ ส่วนที่เหลือนำไปผ่านกระบวนการ Recycle จนเป็นน้ำที่มีคุณภาพพร้อมนำไปผลิต RO อีกครั้ง สำหรับน้ำที่เหลือจากขั้นตอนนี้จะถูกนำไปใช้ใหม่ หรือ Reuse กับระบบ Wet Scrubber เพื่อใช้บำบัดมลพิษทางอากาศจากกระบวนการผลิต ส่วนน้ำทิ้งจากกระบวนการผลิตสินค้าจะผ่านการบำบัด ให้ได้คุณภาพที่สามารถนำมาใช้กับพื้นที่สีเขียวในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น รดสนามหญ้า รดต้นไม้ หรือล้างถนน ที่อยู่ภายในโรงงาน ทำให้ในกระบวนการนี้เป็นทั้งการ Recycle และ Reuse จนแทบไม่มีน้ำที่ทิ้งออกไปเลย”

“อีกส่วนหนึ่งของการ Reuse คือการนำกลับมาใช้ผลิตไอน้ำ เริ่มต้นจะนำน้ำดิบเข้ามาเติมในหม้อต้ม 100 เปอร์เซ็นต์ หลังจากผลิตและส่งไอน้ำไปให้โรงงานใช้งาน ไอน้ำที่อยู่ในระบบปิดจะเกิดการควบแน่นกลายเป็นน้ำราว 60 เปอร์เซ็นต์ น้ำส่วนนี้จะถูกส่งกลับมาเติมในหม้อต้มเพื่อผลิตเป็นไอน้ำอีกครั้ง”

ขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติ สำหรับผู้ประกอบการ

1

ผู้ประกอบการเรียนรู้และทำความเข้าใจหลักการ Reuse และ Recycle นำให้ต้องแก้ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกออกแบบวิธีการที่เหมาะสม

2

วิเคราะห์กระบวนการใช้น้ำทั้งระบบ เพื่อค้นหาเส้นทางและปริมาณน้ำใช้ในกระบวนการผลิต และกระบวนการอื่น ๆ ภายในโรงงาน

3

ตรวจวัดระดับคุณภาพน้ำที่ใช้แล้วจากแต่ละขั้นตอนและแต่ละกิจกรรม เพื่อนำไปพิจารณาวางแผน โดยเลือกใช้กรรมวิธีการจัดการน้ำที่เหมาะสมกับคุณสมบัติของน้ำทั้งจากแต่ละขั้นตอน เช่น เทคนิคการใช้ซ้ำ การรีไซเคิล

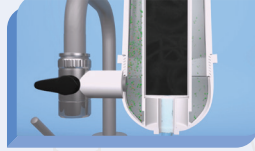
- ก) น้ำทิ้งที่ยังมีคุณภาพสูง (เช่น น้ำสกัดออกจากระบบ RO) สามารถนำไปเข้าระบบกรอง RO ซ้ำได้อีก
- ข) น้ำทิ้งที่คุณภาพลดลงเนื่องจากมีการปนเปื้อนอยู่บ้าง อาจนำไปใช้ซ้ำในกิจกรรมทำความสะอาดทั่วไปหรืออื่น ๆ
- ค) น้ำทิ้งที่มีความปนเปื้อนสูง จำเป็นต้องส่งเข้ากระบวนการบำบัดอย่างเป็นระบบ ก่อนนำไปใช้ในกิจกรรมล้างพื้น หรือ รดน้ำต้นไม้ สนามหญ้า

4

กำหนดเป้าหมายและวางกลยุทธ์การลงทุนให้ชัดเจน เนื่องจากกรรมวิธี Recycle โดยการทำบำบัดน้ำจะต้องมีการลงทุนด้านเทคโนโลยีเพิ่มเติม

5

มองหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะของธุรกิจ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่ากับการลงทุน โดยไม่จำเป็นต้องลงทุนสูงกว่าระดับที่จำเป็นต้องใช้

6

อบรมให้ความรู้แก่พนักงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน เนื่องจากการดำเนินการต้องอาศัยความเข้าใจและความร่วมมือโดยตรงจากผู้ปฏิบัติงานแต่ละส่วนอย่างต่อเนื่อง

กุญแจสู่ความสำเร็จ: แนวทางสำหรับ SME

1. **เจ้าของ และผู้บริหาร ตระหนักและมุ่งมั่น** ในเรื่องการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างคุ้มค่า ด้วยเทคนิคการใช้ซ้ำ และหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ รวมถึงต้องรับผิดชอบต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของสังคม ชุมชน
2. **บริษัทและพนักงานร่วมมือปฏิบัติอย่างจริงจัง** เข้าใจการใช้น้ำในกระบวนการผลิตแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด จนสามารถแยกแยะได้ว่า ขั้นตอนใดควรใช้ซ้ำ (Reuse) หรือ ควรบำบัดแล้วนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) โดยศึกษาข้อมูลและปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีการอย่างต่อเนื่อง
3. **พิจารณาลงทุนด้านเทคโนโลยีจัดการน้ำที่เหมาะสม** รวมถึงดิจิทัลแพลตฟอร์มที่จำเป็น เพื่อติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละขั้นตอน ให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด เช่น เครื่องกรองน้ำ กรรมวิธีทางชีวภาพและบ่อบำบัด

ผลตอบแทนที่ผู้ประกอบการจะได้รับ

ผู้ประกอบการ SME ที่ประยุกต์หลักการ Reuse และ Recycle จากโครงการนี้ไปเป็นแนวทางปฏิบัติ จะได้รับผลดีคือ

1. **ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างคุ้มค่า** ลดการสิ้นเปลืองทรัพยากรน้ำ เนื่องจากไม่ต้องพึ่งพาการใช้น้ำใหม่จากแหล่งภายนอกตลอดเวลา
2. **ช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายและลดต้นทุนการผลิตได้อีกทางหนึ่ง** เนื่องจากการหมุนเวียนน้ำกลับมาใช้ใหม่ และด้วยการลงทุนเทคโนโลยีจัดการน้ำที่เหมาะสมกับขนาดธุรกิจ
3. **ช่วยส่งเสริมให้ธุรกิจมีภาพลักษณ์ที่ดี** ด้วยกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ส่งผลดีต่อความยั่งยืนทางธุรกิจ ทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาคในระยะยาว

ข้อแนะนำธุรกิจรายเล็ก

น้ำใช้แล้วหรือน้ำเสียจากกระบวนการผลิตยังสามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ แต่จำเป็นต้องตรวจวัดระดับคุณภาพของน้ำเพื่อแยกน้ำออกจากกัน และเลือกใช้วิธีจัดการตามระดับคุณภาพของน้ำ ในกรณีที่น้ำยังมีคุณภาพดีอยู่ อาจจะกรองด้วยเครื่องกรองน้ำฟิวเตอร์ในระดับหนึ่ง ก็เพียงพอสำหรับนำไปใช้ในบางกิจกรรม เช่น นำไปใช้ซักล้าง รดต้นไม้ ถ้าเป็นน้ำที่มีคุณภาพต่ำมากหรือน้ำเสีย จำเป็นต้องผ่านกระบวนการบำบัดให้เป็นน้ำคุณภาพดีก่อนนำไปใช้ในกิจกรรมอื่น

คุณอภิชาติ บุญเรืองถาวร
ผู้อำนวยการฝ่ายวิศวกรรมซ่อมบำรุง
กลุ่มธุรกิจ TCP

“ในการ Recycle น้ำจำเป็นต้องใช้เงินลงทุน ผู้ประกอบการ SME จึงควรคำนึงถึงความคุ้มค่าของการลงทุนด้วย และพิจารณาว่า มีเทคโนโลยีอะไรบ้างที่สามารถใช้ในการรีไซเคิลน้ำได้ และเหมาะสมกับธุรกิจนั้น”

เศรษฐกิจหมุนเวียน หรือ Circular Economy “CE”

ส่งเสริมการรักษาคุณค่าของผลิตภัณฑ์ วัตถุดิบ และทรัพยากรให้ยาวนานมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยการส่งกลับคืนสู่วงจรผลิตภัณฑ์ภายหลังจากสิ้นสุดการใช้งาน และการลดการสร้างขยะ
คณะกรรมการยุโรป (The European Commission)

เจ้าของและอำนวยการบริหาร โดย

หอการค้าไทย
THE THAI CHAMBER OF COMMERCE
สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
BOARD OF TRADE OF THAILAND

อำนวยการผลิตและเผยแพร่ โดย

สถาบันวิทยาการเศรษฐกิจหมุนเวียน
เพื่อผู้ประกอบการและผู้บริหาร
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

สนับสนุนการดำเนินงาน โดย

สนับสนุนบทเรียนเศรษฐกิจหมุนเวียน โดย

กลุ่มธุรกิจ TCP